

Звітуємо про проміжний підсумок заходів із лібералізації валютного ринку

Datum 9.10.2026
Subjekt Natsionalnyi bank Ukrainy
Region Ukrajina
Kategorie Ekonomia, Bankovníctvo, financie a investície, Štátne inštitúcie

Національний банк України оприлюднив Проміжний підсумок (stocktaking) заходів із лібералізації валютного ринку (публічна версія). Документ містить комплексний аналіз вже реалізованих заходів із пом'якшення валютних обмежень та окреслює подальші перспективи валютної лібералізації.

Принципи, етапи та передумови пом'якшення валютних обмежень

Національний банк системно реалізує заходи валютної лібералізації відповідно до ухвалені в липні 2023 року Стратегії пом'якшення валютних обмежень, переходу до більшої гнучкості обмінного курсу та повернення до інфляційного таргетування. Кінцевою метою є повернення до проведення валютного регулювання на засадах, що використовувалися до широкомасштабної війни.

Загальна логіка та послідовність валютної лібералізації викладені в Дорожній карті пом'якшення валютних обмежень (далі – Дорожня карта). Наразі вже виконано більшість кроків першого етапу, досягнуто значного прогресу в упровадженні заходів другого етапу та розпочато впровадження окремих заходів третього етапу.

Рішення про реалізацію заходів валютної лібералізації ґрунтуються на комплексній сукупності макроекономічних, ринкових та фінансових умов, як-от:

- рівень інфляції та інфляційні очікування;
- рівень міжнародних резервів та стійкість валютного ринку;
- процентні ставки та привабливість гривневих інструментів;
- параметр фінансової стабільності.

Національний банк підтримує постійний діалог із стейкхолдерами (урядом, міжнародними організаціями, бізнес-асоціаціями, експертним середовищем) із метою визначення найнагальніших потреб у пом'якшенні валютних обмежень. Результати консультацій беруться до уваги під час структурування чергових пакетів валютної лібералізації.

Такий виважений підхід дав змогу розширити можливості для бізнесу і населення, не створюючи значного додаткового попиту на валюту, тиску на міжнародні резерви і ризиків для цінової та фінансової стабільності.

Прогрес та основні досягнення валютної лібералізації

Активна фаза валютної лібералізації розпочалася у травні 2024 року, коли було ухвалено перший великий пакет пом'якшення валютних обмежень. Загалом у межах Дорожньої карти реалізовано 154 заходи, з них 144 – для пом'якшення валютних обмежень та 10 – для запобігання обходженню наявних обмежень.

Реалізація заходів Дорожньої карти дала змогу істотно поліпшити середовище діяльності бізнесу та фінансового сектору, а також допомогла населенню не лише задовольняти свої першочергові потреби, а й певним чином диверсифікувати заощадження та формувати інвестиційну культуру.

Так, для **юридичних осіб** значною мірою лібералізовані поточні операції. Також створені економічні стимули для залучення нових інвестицій та позик. Іноземні інвестори можуть інвестувати кошти в капітал українських підприємств або надавати позики і за потреби репатріювати прибутки та отримувати вчасні сплати з погашення та обслуговування позик.

Набирає обертів стимулююча лібералізація. До спектру її заходів закладаються стимули для залучення нового капіталу. Бізнес має змогу здійснити важливі операції понад обмеження в межах інвестиційного, донатного, позикового та додаткового лімітів. Загальний обсяг операцій у межах стимулюючої лібералізації становить 1054 млн дол. США, а наявний вільний ліміт (обсяг коштів, що досі не були переказані за кордон у межах доступних лімітів) – 875 млн дол. США.

Фізичні особи можуть купувати готівкову валюту без обмежень. Також дозволено в межах лімітів купувати безготівкову валюту, банківські метали, цінні папери іноземних емітентів та розраховуватися картками на закордонних майданчиках. Нерезиденти мають змогу купувати та переказувати валюту в межах коштів, отриманих як заробітна плата чи прирівняні до неї платежі. Українці за кордоном мають змогу здійснювати оплату за товари та послуги, оренду житла з гривневих рахунків у межах лімітів картками або SWIFT-переказами; з валютних карток без ліміту – за товари та послуги та в межах визначеного ліміту – за коштовності та оренду житла.

Банкам надано змогу поступово під час розрахунку валютної позиції включати ту частину сформованих резервів під активні операції, яка до цього не включалася до розрахунку.

Страховикам дозволено сплачувати у валюті за перестрахування в нерезидентів напряму або через перестрахових брокерів. Також за договорами страхування надано змогу оплати страхових виплат та повернення страхових платежів в іноземній валюті на користь нерезидентів.

Оцінка впливу вжитих заходів на економіку та стан валютного ринку

Заходи із пом'якшення валютних обмежень структурувалися і пріоритезувалися таким чином, щоб сприяти детінізації економіки та формуванню умов для відновлення економічного зростання.

Національний банк кожний лібералізаційний захід конфігурував таким чином, щоб звести нанівець можливості обходження валютних обмежень та запобігти непродуктивному відпливу капіталу. У результаті частка купівлі валюти та закордонних переказів, пов'язаних із лібералізацією, стабільно становлять відповідно близько 4% та 6% від загальних обсягів купівлі та переказів. Разом з тим близько 30% від обсягу переказів – власна валюта підприємств.

Перспективи валютної лібералізації

Лібералізація валютного ринку залишається пріоритетом для Національного банку. Вона має і надалі бути всебічною, тобто такою, що стосується якомога більше різних верств та категорій: бізнесу, населення, фінансового сектору.

Водночас наступні кроки здійснюватимуться поступово, з прив'язкою до наявності відповідних макроекономічних передумов та з урахуванням визначених пріоритетів, зокрема залучення нових інвестицій в українську економіку. Кожен захід і надалі супроводжуватиметься суворими механізмами моніторингу та контролю з метою унеможливлення обходження тих валютних обмежень, які лишаються.

Загалом заходи з валютної лібералізації і надалі розглядатимуться в контексті комплексного застосування монетарних інструментів та курсової політики, як це передбачено в Стратегії пом'якшення валютних обмежень, переходу до більшої гнучкості обмінного курсу та повернення до інфляційного таргетування.

Довідково

Комплексний аналіз заходів з пом'якшення валютних обмежень здійснено відповідно до зобов'язань у межах пункту 49 Меморандуму про економічну та фінансову політику з Міжнародним валютним фондом. МВФ підтвердив успішне виконання відповідного зобов'язання.

Кількісний аналіз наслідків валютної лібералізації здійснено на підставі інформації та даних, що були доступні станом на 15 серпня 2026 року

Підписатися на оперативні сповіщення про новини

<https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvituyemo-pro-promijniy-pidsumok-zahodiv-iz-liberalizatsiyi-valyutno-go-rinku>